

"IKKE VED MAGT OG IKKE VED STYRKE, MEN VED MIN ÅND, SIGER HÆRSKARERS HERRE"

Vi knokler som aldrig før – for arbejdet er blevet vores religion

Det knoklende

Det kan godt være, danskerne gerne ville beholde store bededag. Men at arbejde er stadig tæt forbundet med identitet og oplevelsen af værdighed. Trods krig, krise og inflation sætter beskæftigelsen rekord

Thilde Thordahl Andersen og Henrik Hoffmann-Hansen

tandersen@k.dk,
hoffmann@k.dk

Et jævnt og muntert og ikke mindst virksomt liv på jord. Det vil danskerne tilsyneladende ikke bytte for noget. SVM-regeringen kom til verden med en vision om at få ekstra 45.000 mennesker ind på det pulserende arbejdsmarked frem mod 2030. Hele regeringens grundfortælling er, at vi skal arbejde mere for at sikre velfærd, klima og sikkerhed i en usikker tid. Men hvad er den egentlige motivation for borgerne arbejdsiver? Danmarks Statistik har i en ny arbejdskraftundersøgelse netop oplyst, at arbejdsstyrken alene det seneste år er vokset med 69.000 personer. Beskæftigelsen voksede med 51.000. Økonomisk Redegørelse fra Økonomiministeriet viser, at antallet af beskæftigede på årsbasis nu skønnes til være pænt over 3 millioner, mere præcist 3.165.000.

Men hvad med behovet for økonomiske reformer? De reformer, der i flere årtier konstant har skullet øge udbuddet af arbejdskraft, så alle kunne blive rigere, betale mere i skat og sikre penge til for eksempel velfærd, klima og forsvar? Er det behov afløst med 51.000 flere i arbejde på bare et enkelt år? Nej, helt så simpelt er det ikke ifølge professor ved økonomisk institut på Københavns Universitet og tidligere overvismand Hans Jørgen Whitta-Jacobsen. Han forklarer, at det er vigtigt at skelne mellem udviklingen på kort og lang sigt.

At beskæftigelsen netop nu – også til økonomernes overraskelse – sætter rekorder, ændrer ikke ved de langsigtede økonomiske udfordringer for samfundet. De består først og fremmest i, at der frem mod 2030-2040 bliver mange flere ældre og færre erhvervsaktive.

Alligevel kan den aktuelle fremgang måske lette på de langsigtede udfordringer.

Når beskæftigelsen sætter rekord nu, skyldes det særligt tre forhold. Det ene er, at udenlandsk arbejdskraft strømmer til Danmark, det andet, at indvandrere integreres bedre på arbejdsmarkedet, og det tredje, at ældre fortsætter med at arbejde og ikke går på efterløn i samme tempo som hidtil.

Hvis den udvikling er permanent, bliver det noget nemmere at opfylde de mål, regeringen har for at holde balancen i dansk økonomi. Det kan godt være det noget nemmere at opfylde de mål, regeringen har for at holde balancen i dansk økonomi. Det kan godt peger Hans Jørgen Whitta-Jacobsen.

Identiteten er i arbejdet

Men hvorfor er danskerne så arbejdsivrige?

Organisationspsykolog Malene Friis Andersen nævner, at der selvfølgelig stadig er et økonomisk incitament til at arbejde. Hun har i mange år forsket i arbejdsliv.

"Men arbejdet er for mange af os også den arena, hvor vi får mulighed for at være en del af et fællesskab, for at udvikle os, for at bidrage og gøre en forskel. Og det vil vi mennesker gerne," siger hun.

Filosoffen Anders Fogh Jensen peger på et næsten arketypisk eksempel på, hvad arbejdet betyder for den enkeltes identitetsdannelse.

"Hvis jeg møder en til en sammenkomst og skal svare på, hvem jeg er, jeg måske begynde med relationen til værten, men lige derefter vil jeg fortælle om, hvad jeg lever af og arbejder med," siger han og fortsætter:

"Hvis man ikke længere arbejder, eller hvis man ikke arbejder særlig meget, kan det være behæftet med en frygt for, hvordan de andre vil se på en. For hvem bliver de så til, hvis de ikke længere kan hænge det op på arbejdet?"

Og det er egentlig paradoksalt, siger Anders Fogh Jensen:

"For det virker faktisk til, at tid er folks knappest ressourcer. Men alligevel fylder mange rigtig meget arbejde ind i livet. Måske skyldes det angsten for tomheden eller for at blive tvunget til at spørge sig selv, hvem man er uden."

Anders Fogh Jensen er en af forfatterne til bogen "Pseudoarbejde" fra 2018 om den tid brugt på arbejdspladserne, som ikke skaber værdi eller mening for hverken den enkelte arbejdstager eller samfundet.

"I Danmark er det mere cool at have travlt end ikke at have travlt. De gamle

Beskæftigede 15-64-årige, første kvartal 2022: **2.927.000**

Beskæftigede 15-64-årige, første kvartal 2023: **2.999.000**

Beskæftigelsesfrekvens, første kvartal 2022: **76,0 procent**

Beskæftigelsesfrekvens, første kvartal 2023: **76,9 procent**

KILDE: ARBEJDSKRAFTUNDERSØGELSEN FRA DANMARKS STATISTIK BELYSER BEFOLKNINGENS TILKNYTNING TIL ARBEJDSMARKEDET. DET ER EN INTERVIEWUNDERSØGELSE, DER OPGØRES EFTER SAMME PRINCIPPER SOM I RESTEN AF EU.

grækere, derimod, ville tænke 'hvorfor i fjollede', hvis de så os. For dem var det slet ikke cool at have travlt," siger Anders Fogh Jensen.

På god fod med Gud

Man skal da også helt frem til middelalderen, før dovenskab af kirken blev formuleret som en af de syv dødsynd, der dermed endte i synd, der førte direkte til fortabelse.

I disse år ses mange mindre opgør med knoklekulturen – i alt fra firedages arbejdsuger til fænomenet *quiet quitting* (stille opsigelse), hvor især de yngre ikke decideret siger op, men selv minimerer deres arbejdsindsats på jobbet og skaber mere plads til fritid. Alligevel er arbejdet altså afgørende for langt de flestes selvforståelse.

"Jeg havde engang en arbejdsløstveninde, der kaldte sig selv 'arbejdsfri', si-

ger Sasja Emilie Mathiasen Stopa, der er teolog og postdoc ved Aarhus Universitet, hvor hun forsker i reformatoren Martin Luthers (1483-1546) teologi.

"Det er jo en helt absurd tanke for de fleste. Vi siger derimod, at man rammes af arbejdsløshed, ligesom man rammes af kræft. Det siger noget om arbejdets betydning for vores identitet i det her samfund."

Danskernes virketrang har især religiøse rødder, forklarer Sasja Emilie Mathiasen Stopa:

"Sociologen Max Webers (1864-1920) tese er, at der med protestantismen opstår en særlig arbejdetik, hvor den højest pligt for mennesket bliver at udføre sit daglige arbejde. Efter Reformationen rykker den religiøse praksis nemlig ud i hverdagslivet. Det er ikke længere munken, der tjener Gud bedst, det gør – med et eksempel fra Luther – malkepigen, når hun udfører sit be-

skidte arbejde."

I dag sender de færreste nok Luther en tanke, når de knokler på.

Forståelsen af arbejdet er blevet sekulariseret, forklarer Sasja Emilie Mathiasen Stopa: "Arbejdets centrale betydning har også meget at gøre med individualiseringen. I dag er vi selv dem, der skaber, hvem vi er. Jeg er ikke noget i kraft af, hvad min mor og far er, men i kraft af det, jeg selv formår at præstere. Men den individualisering har igen noget at gøre med teologien. For der begyndte en demokratiserings- og individualiseringsproces, da det enkelte menneske selv fik ansvar for at klare sit forhold til Gud uafhængigt af paver og præster. Det ansvar udlever vi på sin vis stadig i vores nærmest religiøse dyrkelse af arbejdets betydning." J